

ตอนที่ 4 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก¹

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกนับว่าเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เริ่มขึ้นเมื่อตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 นี้ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมีความต้องการที่จะรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มประเทศอื่น ๆ เพราะกลุ่มประเทศเหล่านี้พัฒนาเศรษฐกิจทางด้านอุตสาหกรรม ต่างก็แข่งกันหาตลาดจำหน่ายสินค้าของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทำให้เกิดการจำกัดการค้าระหว่างประเทศขึ้น โดยมีการตั้งกำแพงภาษีและจำกัดปริมาณสินค้าเข้า เช่น การรวมกลุ่มชมรมเศรษฐกิจยุโรป, เขตการค้าเสรีแห่งยุโรป คณะมนตรีเพื่อการช่วยเหลือร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ ในระยะหลัง ๆ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต่างก็มีความสนใจที่จะรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมากขึ้น เพราะต่างก็มุ่งหวังพัฒนาความก้าวหน้าในกิจการอุตสาหกรรมของตนให้ทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการยกเลิกการเลือกปฏิบัติต่าง ๆ ทางด้านการค้า และการชำระเงินระหว่างประเทศสองประเทศหรือระหว่างหลาย ๆ ประเทศ โดยที่ประเทศต่าง ๆ วางกฎเกณฑ์เพื่อกำจัดการค้าและการชำระเงินของตน ทำให้มีความแตกต่างกันของปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละประเทศ เช่น ความสามารถในการเคลื่อนย้ายของปัจจัยการผลิต การใช้เงินตราที่แตกต่างกัน นโยบายของประเทศคู่ค้าแตกต่างกัน ความแตกต่างกันทางด้านสังคมและการเมือง การผลิตสินค้าชนิดที่มีการแบ่งแยกตลาด ฯลฯ

การแบ่งโลกโดยทั่วไป ในปัจจุบันจำแนกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ² คือ

1. โลกกลุ่มที่หนึ่งหรือโลกที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ ประเทศในยุโรปตะวันตก แองโกล อเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แอฟริกาใต้ และญี่ปุ่น
2. โลกกลุ่มที่สองหรือโลกสังคมนิยม ได้แก่ สาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต ยุโรปตะวันออก คิวบา บางส่วนของแอฟริกา และส่วนหนึ่งของเอเชีย
3. โลกกลุ่มที่สามหรือโลกที่กำลังพัฒนา ได้แก่ ดินแดนส่วนใหญ่ของทวีปเอเชีย แอฟริกา ละตินอเมริกา รวมทั้งหมู่เกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรทั่วโลก

¹สมนึก แดงเจริญ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หน้า 7-11

²การจำแนกกลุ่มทั้ง 3 แบบยึดหลักความแตกต่างระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคนิควิทยาการต่าง ๆ และชาติพันธุ์ของมนุษย์

บทที่ 12

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของโลกที่พัฒนาแล้ว (โลกกลุ่มที่หนึ่ง)

โลกที่พัฒนาแล้วประกอบด้วยประเทศต่างๆ รวม 22 ประเทศ คือ นอร์เวย์ เดนมาร์ก ไอซ์แลนด์ สหราชอาณาจักรฯ ไอร์แลนด์ ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (เยอรมันตะวันตก) เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก สวิส ออสเตรีย อิตาลี สเปน โปรตุเกส แคนาดา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มขึ้นครั้งแรกในยุโรปตะวันตก อันเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความมั่งคั่งของประชากรอย่างใหญ่ยิ่ง โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่ง การผลิตอาหารและการก่อสร้างสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ นับเป็นประเทศแรกที่เริ่มการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในโลก และได้กระจายไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ของโลกทุกทวีป

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในปัจจุบันของกลุ่มโลกเสรี ดังนี้

1. ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือองค์การตลาดร่วมยุโรป (EEC : European Economic Community)

ความเป็นมา วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2500 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันตกรวม 6 ประเทศ* คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (เยอรมันตะวันตก) ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์ โดยร่วมมือกันจำหน่ายถ่านหินและเหล็กกล้า ก่อนหน้านั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ 6 ประเทศได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ณ ประเทศซิติ เมื่อพ.ศ. 2498 หลังจากนั้นได้มีการประชุมต่อรองกันที่ประเทศเบลเยียม และขั้นสุดท้ายได้มีการลงนามร่วมกันเรียกว่า “สนธิสัญญาแห่งกรุงโรม” (Treaty of Rome) และรวมเป็นองค์การตลาดร่วมยุโรป ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2516 มีประเทศสมาชิกเพิ่มอีก 3 ประเทศ คือ สหราชอาณาจักรฯ เดนมาร์ก และสาธารณรัฐไอร์แลนด์ รวมเป็น 9 ประเทศ

* เรียกตามที่ตั้งภูมิศาสตร์ว่า ประเทศภายในทั้งหก (The Inner Six)

วัตถุประสงค์

- เพื่อจัดตั้งตลาดร่วมในอันที่จะส่งเสริมการค้าระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก
- เพื่อยกเลิกภาษีศุลกากรการค้าแก่กลุ่มประเทศสมาชิก
- เพื่อเก็บภาษีศุลกากรจากประเทศอื่น ๆ ที่มีได้เป็นสมาชิก

ปริมาณทางเศรษฐกิจของกลุ่มองค์การตลาดร่วมยุโรป

มูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศของกลุ่มสมาชิก ในปี พ.ศ. 2516 รวม 831,180 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ (ประมาณ 16,623,600 ล้านบาท) จากประชากร 254,6 ล้านคน รายได้เฉลี่ย 3,264 ดอลลาร์สหรัฐ ฯ (ประมาณ 65,280 บาท) โดยมีสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีรายได้ของประชากรสูงที่สุด คือมีรายได้เฉลี่ย 4,140 ดอลลาร์สหรัฐ ฯ หรือ 83,600 บาท นับว่ามีรายได้เฉลี่ยสูง

2. สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (EFTA : European Free Trade Association)

ความเป็นมา หลังจากการจัดตั้งขององค์การตลาดร่วมยุโรปเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2500 แล้ว สหราชอาณาจักร ฯ ได้พยายามเป็นผู้นำในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีแห่งยุโรปขึ้น แต่ไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มประเทศตลาดร่วม ต่อมาเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2502 สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรปได้ทำสนธิสัญญาแห่งกรุงสตอกโฮล์ม ขึ้นประกอบด้วยสมาชิก 7 ประเทศ คือ ออสเตรีย เดนมาร์ก นอร์เว สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร ฯ และโปรตุเกส เรียกตามลักษณะภูมิศาสตร์ว่า “ประเทศภายนอกทั้งเจ็ด” (The Outer Seven)

วัตถุประสงค์

- เพื่อปรับปรุงสภาพของตลาดในยุโรปให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยยกเลิกภาษีศุลกากร และยกเลิกข้อจำกัดทางการค้าต่าง ๆ
- ให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกในการพิจารณาตั้งกำแพงภาษีสินค้าของประเทศที่มีได้เป็นสมาชิก ทำให้อำนาจทางเศรษฐกิจของสมาคมน้อยกว่าองค์การตลาดร่วมยุโรป

ปริมาณทางเศรษฐกิจของสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป

ปี พ.ศ. 2516 สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรปมีประชากรรวม 99.5 ล้านคน ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศรวม 298.090 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ (ประมาณ

5,961,800 ล้านบาท) รายได้เฉลี่ย 2,995 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ฯ (59,900 บาท) ประเทศสวีเดนมีรายได้เฉลี่ยสูงสุดคือ 5,090 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ฯ (หรือ 101,800 บาท) นับว่ามีรายได้เฉลี่ยสูงมาก

3. แผนการโคลัมโบ (Colombo Plan)

เป็นองค์การรวมกลุ่มของประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา รวม 21 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศสมาชิกที่เป็น ประเทศกำลังพัฒนาให้มีมาตรการครองชีพสูง กลุ่มสมาชิกประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร ฯ แคนาดา นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา (รายละเอียดไว้กล่าวถึงในการรวมกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนา)

คำถามทบทวน

1. เหตุใดประเทศต่าง ๆ จึงมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ อธิบายมาโดยสังเขป
2. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีกระบวนการอย่างไร อธิบาย
2. การแบ่งกลุ่มในโลกปัจจุบันนิยมจำแนกเป็นกี่กลุ่ม อะไรบ้าง อธิบาย
4. เหตุใดกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปตะวันตกจึงพัฒนาก้าวหน้าไปก่อนภูมิภาคอื่นของโลก
5. ให้สรุปลักษณะเศรษฐกิจของยุโรปตะวันตกมาโดยสังเขป
6. ให้สรุปลักษณะเศรษฐกิจของแองโกลอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่นมาโดยสังเขป
7. ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปคืออะไร มีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานอย่างไร อธิบาย
8. สหประชาคมการค้าเสรีแห่งยุโรปมีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานอย่างไร อธิบาย
9. ให้เปรียบเทียบลักษณะเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกากับสหราชอาณาจักร ฯ มาโดยสังเขป
10. ให้เปรียบเทียบลักษณะเศรษฐกิจของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันกับญี่ปุ่นมาโดยสังเขป